

MA'NAVIY VA MADANIY MEROSNING SAYYOHLIK FAOLIYATIDAGI O'RNI

J. Xidirov

Ijtimoiy-ma'naviy tadqiqotlar instituti ilmiy xodimi

ANNOTATSIYA

Maqolada ma'naviy va madaniy meros, uning zamonaviy jamiyatga ta'siri hamda sayyohlik faoliyatidagi o'rni haqida so'z yuritiladi.

Kalit so'zlar: ma'naviy meros, madaniyat, san'at, turizm.

ABSTRACT

The article talks about spiritual and cultural heritage, its impact on modern society and its role in tourist activities.

Keywords: Spiritual Heritage, Culture, Art, Tourism.

KIRISH

Jamiyat ma'naviyati mamlakat taraqqiyotining muhim sharti va kafolatidir. Shu narsa haqiqatki, biron-bir mamlakat o'z ma'naviy imkoniyatlariga tayanmay, odamlar ongi, tafakkurida ma'naviy va axloqiy qadriyatlarni rivojlantirmay, xalqning milliy ruhini uyg'otmay turib, yuksak taraqqiyot darajasiga ko'tarila olmaydi.

U yoki bu davlatning muayyan milliy qadriyatlari, urf-odatlari, madaniyati har doim dunyoning turli burchaklaridan sayyohlarni o'ziga jalb qilib keladi. Ma'naviy meros nafaqat yurtning bebaho merosi hamda imijini ko'rsatuvchi omil, balki butun insoniyat boyligidir.

Tarixdan ma'lumki, mamlakatimiz bir necha bor bosqinchilar hujumiga duchor bo'lgan, qaramlik va zulm ostida qolgan. Buning natijasida xalqimizning boy ma'naviy merosi, urf-odatlari qadrsizlanishiga mahkum bo'lgan. Ayniqsa, chor mustamlakachiligi va sovetlar tuzumi davrida milliy qadriyatlarimiz, urf-odatlarimiz oyoq osti qilindi. Ona tilimiz, boy ma'naviy merosimiz qadrsizlantirildi. Mustaqillik yillarida ana shu boy ma'naviy-madaniy merosimizni tiklash va rivojlantirish, jamiyat ma'naviyatini yuksaltirish davlat siyosati darajasida olib borilmoqda.

Ma'naviy meros qadim zamonlardan beri ajdodlarimiz, ota-bobolarimizdan bizgacha yetib kelgan ma'naviy boyliklar

siyosiy, falsafiy, huquqiy va diniy qarashlar, axloq-odob me'yorlari, ilm-fan yutuqlari, tarixiy, badiiy va san'at asarlari majmuidir. Ma'naviy qadriyatlar, jamiyat taraqqiyotining barcha bosqichlarida uning ehtiyojlari tufayli yuzaga keladi va o'sha davr hayotini aks ettiradi, u jamiyat o'zgarishi bilan yo'qolib ketmaydi, keyingi avlodlar uchun meros bo'lib qoladi. Ma'naviy meros bashariyat rivojlanishining uzoq davrlar mobaynida tarkib topgan, inson aql-zakovatining ifodasidir. Madaniy-ma'naviy meros xalqning bebaho boyligi bo'lib, yosh avlodni tarbiyalash va kamol toptirish, yangi davlatchilikni shakllantirish uchun zarurdir.

NATIJA

Istiqlol tufayli milliy madaniyatimiz, jahon tamadduni taraqqiyotiga bebaho hissa qo'shgan Imom Buxoriy, At-Termiziy, Bahouddin Naqshbandiy, Yassaviy, Ibn-Sino, Al-Xorazmiy, Ahmad Farg'oniy, Beruniy, Amir Temur, Ulug'bek, Navoiy, Abdulla Qodiriy, Cho'lpon kabi buyuk mutafakkirlarimiz ma'naviy merosi chuqur o'rganila boshlandi[1], ularning tavallud topgan tarixiy sanalari xalqaro miqyosda keng nishonlandi. Buyuk allomalarimiz yubileylari munosabati bilan ularning o'nlab noyob asarlari turli tillarda, turli davlatlarda nashr etildi, ularga atab yodgorliklar o'rnatildi, ziyoratgohlar yaratildi. Bu jihatdan yurtimiz dunyoning qadimdan ilm-fan, madaniyat, adabiyot, san'at va boshqa ko'plab sohalar yuksak darajada rivoj topgan makonlaridan biri ekanligini isbotlab kelmoqda.

Markaziy Osiyo yuragida joylashgan O'zbekiston Respublikasi o'zining ko'plab me'moriy yodgorliklari, ajoyib tabiiy landshaftlari, saroylari, o'tmish sivilizatsiyasining qal'a xarobalari, eng yorqin madaniy tadbirlar, gastronomik zavq va mashhur hunarmandchilik ustaxonalari bilan mashhur [2].

Qadim va boy tarixga ega yurtimizda tarixiy obida hamda madaniy yodgorliklar juda ko'p. Ular xalqimizning o'tmishini o'zida mujassam etgan milliy qadriyatlarimiz namunasi, xalqimizning bebaho mulki hisoblanadi. Qolaversa, yurtimizdagi yuzlab ko'hna va betakror obidalar asrlar davomida jahon sayyohlarini lol qoldirib o'ziga ohanrabo misol tortib kelmoqda.

Umuman olganda turizm jamiyatlar o'rtasida madaniy almashinuvga erishishga yordam beruvchi muhim vositalardan biri hisoblanadi, bunda turistlar bir-birlariga hurmat, bag'rikenglik va muhabbat bilan munosabatda bo'lishni o'rganadilar, shuningdek, go'zallik, madaniyat, til, san'at va tarixni yoyishga yordam beradilar. Ko'pincha dam olish faoliyati sifatida qaraladigan turizm xalqlarning iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy

tuzilishida muhim rol o'ynaydi. Ushbu sektor milliy rivojlanish strategiyasi sifatida qo'llanilsa, mamlakatlar ijtimoiy-iqtisodiy va madaniy rivojiga sezilarli hissa qo'shadi. Aynan shu jihatdan qaralganda, turizmni madaniy merosdan xabardorlikni oshirishning samarali omili deb hisoblash mumkin.

YUNESKOning umumjahon ro'yxatidagi moddiy madaniy merosdan 4 ta meros O'zbekistondan kiritilgan bo'lib, Ichan qal'a (1990 yilda); Buxoro shahrining tarixiy qismi (1993 yilda); Shahrisabz shahrining tarixiy qismi (2000 yilda); Samarqand shahri (2001 yilda), 8 ta meros esa YUNESKOning nomoddiy madaniy meroslari ro'yxatiga kiritilgan bo'lib, Boysun tumani madaniyati (2008 yilda); Shashmaqom (2008 yilda); Katta ashula (2009 yilda); Askiya san'ati (2014 yilda); Navro'z (2016 yilda); Palov tayyorlash (2016 yilda); Marg'ilon hunarmandchiligi (2017 yilda), Xorazm lazgisi (2019 yilda) ana shular jumlasidan.

MUHOKAMA

Demak, madaniy meros nafaqat birlashtiruvchi tamoyil, turli turistik marshrutlarni qurish omili, balki xalqning o'tmishi, uning an'analari, turmush tarzi, tegishli ma'naviy qadriyatlari va ideallari haqidagi bitmas-tuganmas bilim manbaidir.

Shu o'rinda ta'kidlash lozimki, dunyoning yetakchi nashrlari va tashkilotlari xususan, Forbes, Crescent Rating, Halal Trip, The Guardian, the Independent, Sondé Nast Traveler, Berliner Telegraph[3] va boshqalar tomonidan O'zbekiston sayohat qilish uchun tavsiya etiladigan mamlakatlardan biri sifatida e'tirof etiladi.

Milliy tiklanish va taraqqiyotning asosi bo'lgan ma'naviy meros, urf-odatlar, an'analalar, qadriyatlar, tarixiy xotira xalqimizga qaytarilib, ana shu boy imkoniyatlarni, barcha moddiy va ma'naviy boyliklarni xalqimiz taraqqiyoti sari yo'naltirish uchun sharoit yaratildi.

XULOSA

Shunday ekan, milliy ma'naviyatni rivojlantirish yo'lida ma'naviy merosga juda ehtiyotkorlik bilan munosabatda bo'lish, asrab-avaylash va undan unumli foydalanish zarurdir. Qolaversa, ulardan oqilona foydalanish albatta madaniy turizm rivojiga salmoqli hissa qo'shadi. Ma'naviy va madaniy merosni asrab-avaylash va muhofaza qilish jamiyat oldidagi muhim vazifalardan biri bo'lib, ular bizga tarix va madaniyatimizni tushunish va qadrlash imkonini beradi.

REFERENCES

1. Nurullaeva, N. K. Vozrojdenie natsionalno-duhovnykh i obshechelovecheskix sennostey — neobxodimoe uslovie stroitelstva demokraticeskogo obshestva v Uzbekistane / N. K. Nurullaeva. — Tekst: neposredstvenniy // Molodoy ucheniy. — 2016. — № 9 (113). — S. 940-942. — URL: <https://moluch.ru/archive/113/29508/>
2. <https://uzbekistan.travel/uz/uzbekistan/>
3. <https://daryo.uz/k/2022/04/21/madaniy-merosimiz-bebaho-boyligimiz>
4. <https://www.tutorchase.com/notes/ib/geography/e-3-3-costs-and-benefits-of-tourism-as-a-national-development-strategy>

